

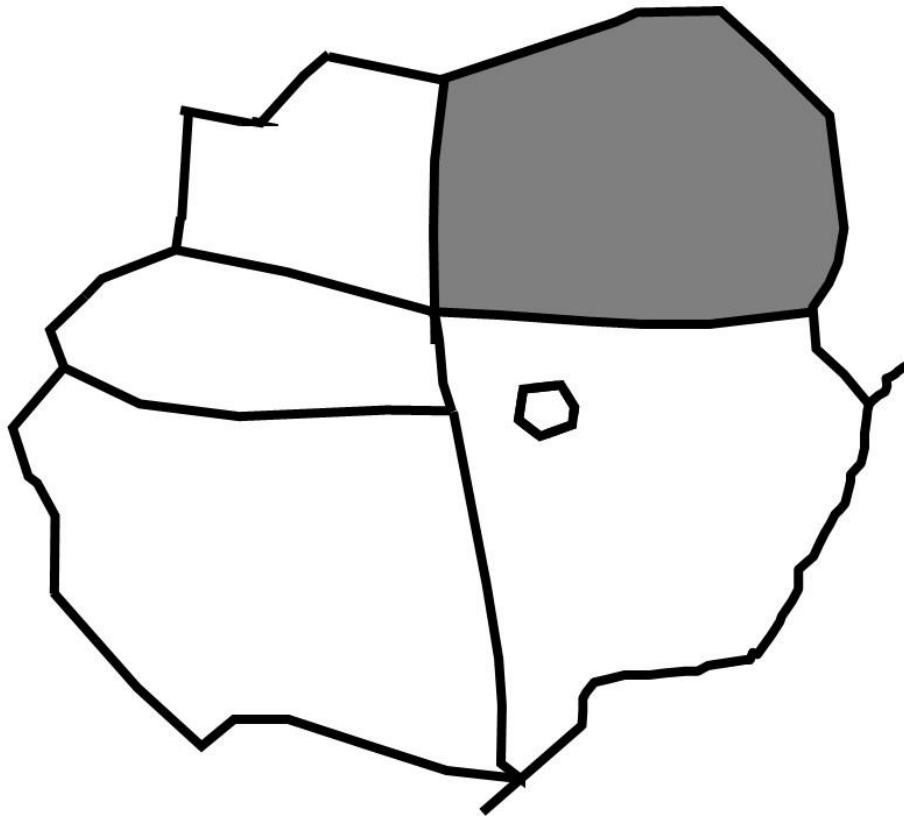
Markestenenroute Enschede – marke Lonneker

De marke, ook markegenootschap of boermarke genaamd, was een middeleeuws collectief van grotere boeren die gezamenlijk het beheer en gebruik van hun gemeenschappelijke gronden reguleerden. Het voormalige landgericht Enschede bestond uit de marken Lonneker, Esmarke, Usselo, Tweekelo en Groot Driene. (Voor meer informatie over de historische achtergrond, zie: www.shsel.nl/shsel/de-grenzen-van-enschede-en-lonneker/.)

Deze route voert langs de grenzen van de marke Lonneker. Onderweg komt u langs een flink aantal markestenen. De markestenen zijn genummerd volgens een systeem dat is overgenomen uit *Stad en Land van Twente* van L.A. Stroink (blz. 117). Daarin heeft elke marke een nummer, en markestenen- of palen krijgen het nummer van die marken, gevolgd door een volgnummer. (Verdere uitleg: www.shsel.nl/shsel/markestenen-van-enschede/.)

De route voert voor een groot deel over fietspaden, de meeste verhard. De route rond de marke Lonneker is circa 32 km lang en is onderdeel van een 78 km lange fietsroute langs de buitengrenzen van alle vijf de marken. De volledige route is in twee richtingen te fietsen en is op verschillende plaatsen te starten en te eindigen. Die route is als *Markestenenroute Enschede* te vinden op www.landschapoverijssel.nl/route/1621.

De route rond de marke Lonneker start en eindigt bij de Viermarkenlinde en is met de klok mee beschreven.

De nummers van de markestenen in de tekst corresponderen met de nummers op de kaart, zie blz. 7. Verklaring van de tekens:

* = drie- of viermarkenpunt

= steen of paal niet aan de openbare weg

+ = steen of paal nog te herplaatsen

fkp = fietsknooppunt

wkp = wandelknooppunt

1 Viermarkenlinde*

De Viermarkenlinde staat op het kruispunt van vier voormalige marken: Lonneker, Esmarke, Tweekelo en Groot Driene (32.33.35.36).

De boom is waarschijnlijk meer dan tweehonderd jaar oud en wordt wel een 'boomveteraan' genoemd. In elk geval stond hier in 1756 al een boerderij vlak bij.

In de voet van de boom zit een restant van een gebouw. Dat is waarschijnlijk het bleekwachtershuis van de Van Heeksbleek. Op het nabijgelegen veld liet Van Heek namelijk textiel bleken in de zon. De Drienerbeek leverde het water dat hiervoor nodig was.

Volg vanaf de Viermarkenlinde de Van Heeksbleeklaan in noordelijke richting, RA Horstlindelaan, scherp LA Pompstationsweg, LA Witbreuksweg. In flauwe bocht naar rechts:

2 Witbreuksteen

De Witbreuksteen markeert de grens tussen Lonneker en Groot Driene (32.36-06) en is genoemd naar de landeigenaar van wie de nazaten hier nog steeds in de buurt wonen. De steen is een replica, herplaatst in 2016.

RD Witbreuksweg, RA Wiedicksbeekweg, LA Haverrietweg, RA Leutinkweg, RA Nieuwe Grensweg, 2e RA Hofmeijerweg, einde RA Weerseloseweg, LA Sniedersveldweg. Net na bocht naar rechts aan rechterzijde:

3 Piermansteen*

Driemarkesteen tussen Hasselo, Lonneker en Groot Driene (29.32.36). De grensbepalingen van Weerselo en Lonneker spreken van 'een groote keisteen in het veld, ten noorden het zoogenaamde Schaddenhuis'.

De steen was in 1982 teruggevonden door de Loakstenencommissie (SHSEL), maar later weer verdwenen, en opnieuw teruggevonden. In 1984 was de steen wederom verdwenen. De nu aanwezige steen is dus een replica en bovendien iets verplaatst: het echte punt ligt zo'n 30 meter verder het land in. De naam Piermansteen dateert van 1982 en verwijst naar een bewoner in de buurt.

Terug langs Sniedersveldweg, op kruising RD. Op kruising met Knollerveldweg keuze:
1: RA Knollerveldweg, langs hek vliegveld Twenthe, LA Knollerveldweg, einde RA Oude Postweg. (Pad kan erg modderig zijn, maar gaat dicht langs de markegrens.)
2: RD Sniedersveldweg, einde RA Oude Postweg.
Oude Postweg gaat over in Visschedijkweg. Op kruising, bij rustpunt met boerderij-ijs (fkp 95), RA Oude Postweg, RD Ledeboerweg. Einde RA Noordergrensweg. Na ca. 800 m aan rechterkant:

4 Steen bij Kerkpad

Markesteen tussen Lonneker en Deurningen (28.32-01). De steen is een replica, geplaatst en van een informatiebordje voorzien in 2016. De naam verwijst naar het pad van de Lonnekerberg naar de Plechelmuskerk in Oldenzaal.

De markegrens tussen Lonneker en Deurningen ligt op wat nu het terrein van het vliegveld Twenthe is. Boerderijen zijn gesneuveld, wegen verlegd en tussen de Piermansteen en de steen bij Kerkpad zijn vier markestenen verdwenen.

Terug over Noordergrensweg, op driesprong RD. Na 400 m, in flauwe bocht naar rechts, aan linkerkant bij de Jufferbeek:

5 Bergwönnersteen*

Driemarkesteen tussen Lonneker, Deurningen en Berghuizen (22.28.32). De steen is genoemd naar boerderij de Bergwönner. Dat betekent zoiets als 'bewoner van de berg' en verwijst naar de Lonnekerberg. Deze boerderij is nog altijd te vinden aan de Bergweg, die over de Lonnekerberg gaat.

De boerderij is gebouwd door Gerard Beuvink en er hoorde veel grond bij, wat nog te zien is aan de naam van het nabij gelegen viaduct over de A1: Beuvinkshoek.

Jufferbeek

De Bergwönnersteen ligt aan de Jufferbeek. Die ontspringt in het Haagse Bos en kabbelt dan door het bosgebied van de Lonnekerberg. Langs de oevers komt weelderige varenbegroeiing voor en er zijn veel zeldzame planten en diverse vlinders te vinden. De Jufferbeek is aangewezen als kern van een ecologische verbindingzone en als 'waterparel'. Bij een (stromende) waterparel wordt gestreefd naar een natuurlijke beek, zonder stuwen en vastgelegde oevers. Er zijn wel bufferstroken, waarbinnen de beek vrij mag meanderen.

De naam Jufferbeek verwijst naar de 'juffers' of witte wiefkes waarvan gezegd werd dat ze de Lonnekerberg bewoonden.

Noordergrensweg volgen in oostelijke richting (richting fkp 71), einde LA, bij verkeerslichten RA, Enschedesestraat oversteken, LA Duivelsdijk en na 200 m RA Duivelsdijk. Aan de Duivelsdijk ligt op particulier terrein:

6 Steen bij weduwe Sleebos#

Markesteen tussen Berghuizen en Lonneker (22.32-01). (N.B. niet toegankelijk.)

Duivelsdijk vervolgen, RA Wiggersbosweg. Aan de Wiggersbosweg ligt op particulier terrein achter een schuur:

7 Wiggersbossteen#

Driemarkesteen tussen De Lutte, Berghuizen en Lonneker (20.22.32). (N.B. niet toegankelijk.)

De Wiggersbosweg is genoemd naar het Wiggersbos, gelegen aan het begin van deze weg en eigendom van de bewoners van het zeer oude erve De Wiggers, gelegen aan de Lossersestraat op de hoek met de Lonneker Molenweg.

Ter hoogte van huis nr. 80 loopt de grens tussen de marken Lonneker en Berghuizen, later de grens tussen de gemeenten Lonneker en Losser, dwars over de weg.

Wiggersbosweg vervolgen, einde LA Veendijk, bij fkp 17 LA fietspad (richting fkp 67) door Haagse Bos, op viersprong LA Haagsebosweg. Waar pad overgaat in gras- en modderpad: fiets parkeren en te voet 200 m verder tot aan houten hek.

8 Steen aan 't Haagerbrook

Markesteen tussen De Lutte en Lonneker (20.32-02).

Haagse Bos is een verbastering van Haagerbrook. De Enschedese textielfamilie Blijdenstein kocht deze grond ten tijde van de crisis in de jaren dertig van de 20e eeuw en liet er een productiebos aanleggen. Na de verkoop aan Natuurmonumenten in 1969 werd het Haagse Bos weer natuurlijk beheerd.

Een eind verderop ligt op particulier terrein:

9 Steen aan de Aarninksbraak#

Markesteen tussen De Lutte-Lonneker (20.32-03).
(N.B. niet toegankelijk.)

Terug op Haagsebosweg. 3e LA, langs hek met opschrift 'Landgoed het Oldenzaalse veen' zandpad in. Kruising oversteken en na 250 m bij poel aan linkerkant fiets parkeren. Pad langs weiland in en met bocht mee naar links. Na 400 m aan rechterkant:

10 Steen tegen het ossenschot

Markesteen tussen De Lutte en Lonneker (20.32-01).

Op het 'ossenschot' werd vee van een andere marke dat overgelopen was, geschut of bewaard. De marke kon de dieren tegen betaling terugkrijgen.

In de 17e eeuw betwistten de boeren van de Lonnekermarke en de burgers van Oldenzaal elkaar het recht om in het Oldenzaalse veen turf te steken en hun vee te laten grazen. De rechters wezen het gebied aan Oldenzaal toe, maar toch namen de schermutselingen niet af en de partijen bleven over en weer vee van elkaar stelen.

Bij de verdeling van de marken, halverwege de 19e eeuw, bepaalde het gerechtshof te Zwolle dat het grootste deel van het gebied aan Oldenzaal toe zou komen. In 1892 verkocht Oldenzaal het veengebied aan Abraham Ledeboer uit Enschede, die er bos liet aanplanten voor houtproductie.

Terug naar fiets. Zandpad vervolgen en aan het eind (bij wkp R94) LA en meteen daarna RA. Na 500 m in bocht naar rechts, aan linkerkant:

11 Snippertsteen*

Driemarkesteen tussen Losser, De Lutte en Lonneker (19.20.32).

De bijnaam van deze steen luidde lang: 'steen bij de driestammige berk', en de steen ging hieronder schuil. De berk is omgezaagd om de steen omhoog te kunnen halen en weer zichtbaar te maken.

Zandpad vervolgen, aan het einde Lossersestraat oversteken en RA op parallelweg. Bij fkp 12 LA, zandpad door De Tip volgen (ri. fkp 03). Aan het eind LA Penninskottenweg. Op overgang naar Strokappenweg, bij boerderij aan rechterkant:

12 Steen bij Hendrik Beumer in het veld

Markesteen tussen Losser en Lonneker (19.32-01).

De steen ligt niet precies op de juiste plek: het ware grenspunt ligt op de perceelscheiding aan de andere kant van de weg.

De steen ligt op de overgang van de Penninskottenweg (Lonneker) en de Strokappenweg (Losser).

Strokappenweg vervolgen, RA Hogeboekelweg (gaat over in Hoge Boekelerweg). In flauwe bocht (tegenover ingang huisnr. 85), aan rechterkant:

13 Steen op het Wachtveld

Markesteen tussen Losser en Lonneker (19.32-06).

De steen is genoemd naar het veld bij De Wacht. Veldgrond wijst op de vaak onafzienbare heidevelden die in de 19e eeuw een groot deel van Twente bedekten.

Hier in de buurt heeft ooit het huis gestaan dat werd bewoond door Lucas Warmer, genaamd De Wacht. Die naam stamt waarschijnlijk uit de tijd dat hier een bewaakte doorgang was in een landweer. Deze landweer moest voorkomen dat rondtrekkend gespuis, maar ook loslopend vee onopgemerkt van de ene marke naar de andere kon komen.

De steen op het Wachtveld ligt precies op de huidige gemeentegrens. Die grens is te herkennen aan de 'asfaltbotsing' op de overgang van de Hogeboekelweg (Losser) en de Hoge Boekelerweg (Enschede).

De steen op het Wachtveld is in de zomer van 2011 opgespoord en met de hulp van Henk Gunneman boven de grond gehaald. Op 11 februari 2012 is het informatiebordje aangebracht door de Stichting Historische Sociëteit Enschede-Lonneker en de Historische kring Losser.

Hoge Boekelerweg vervolgen. Even verderop ligt op particulier terrein:

14 Steen op het bouwland van Bernhard ter Horst*#

Driemarkesteen tussen Losser, Lonneker en de Esmarke (19.32.33). (N.B. niet toegankelijk en niet zichtbaar.)

De steen ligt waarschijnlijk ergens in het weiland, onder het maaiveld.

Hoge Boekelerweg vervolgen, na ruim 2 km op viersprong RA Floraparkstraat, op 3e kruising RA Kotkampweg. Oldenzaalsestraat oversteken.

Een eind naar rechts aan de Oldenzaalsestraat ligt op particulier terrein:

15 Steen bij erva Kleinvoort#

Markesteen tussen Lonneker en de Esmarke (32.33-04). (N.B. niet toegankelijk.)

Aan de overkant van de Oldenzaalsestraat verder op Potsweg, gaat na kruising met Voortsweg over in Hulmaatstraat. 6e RA (bij hoog flatgebouw): Meeuwenstraat. Bij het gebouw van Beien ligt:

16 Steen bij de Stroinksbleek+

Markesteen tussen Lonneker en de Esmarke (32.33-06).

Wordt geplaatst in september 2017 en is genoemd naar de nabijgelegen bleek van Joan Stroink en zonen, textielabrikateurs die hier in het begin van de 19e eeuw een veld hadden waar linnen in de zon werd gebleekt.

LA Pluvierstraat. Einde RA Fazantstraat, 1e LA Spechtstraat, RD fietspad langs zorgcentrum, RA Dr. A.H.J. Coppesstraat, LA Lijsterstraat, LA Deurningerstraat.

Aan de Deurningerstraat ligt op particulier terrein:

17 Bolhaarsteen#

Markesteen tussen Lonneker en de Esmarke (32.33-07).

(N.B. niet toegankelijk.)

RA Bachlaan, RA Mozartlaan, LA Beethovenlaan, gaat met bocht naar rechts over in Dr. Zamenhoflaan, LA Viermarkenweg, bij ingang Universiteit Twente LA Van Heeksbleeklaan naar Viermarkenlinde.

© 2017

Loakstenen- en begraafplaatsencommissie van de Stichting Historische Sociëteit Enschede-Lonneker

www.shsel.nl

